

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кредитно-економічний факультет

Кафедра банківської справи

Допустити до захисту
Завідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище та ініціали)
“ ” _____ 20__ року

Дипломна робота

Магістра

з теми

**«Методичні підходи до ранньої діагностики
банкрутства банків»**

Виконала студентка VI курсу, групи 3
спеціальності 8.03050802

«Банківська справа»

Постирнак І.С.

Керівник к.е.н., ст.викл. Зверяков О.М.

Рецензент Дюкарева Т.І.

ОДЕСА — 2017 року

АНОТАЦІЯ

Предметом дослідження є методичні підходи до ранньої діагностики банкрутства банків.

Об'єктом дослідження виступає процес діагностики банкрутства з метою попередження настання кризових явищ.

Мета дипломної роботи полягає у виявленні основних факторів, що призвели до банкрутства українських банків за останні 3 роки, та побудова моделі ранньої діагностики банкрутства банків на основі отриманих результатів.

Завдання роботи: розкрити сутність банкрутства банків та охарактеризувати державне регулювання інституту банкрутства; охарактеризувати банківські ризики, що призводять до банкрутства як останньої стадії кризи банку; описати науково-методичні підходи до ранньої діагностики банкрутства банків; здійснити аналіз формування ресурсів банками; здійснити оцінку активів та ризиків банків; проаналізувати фінансові результати діяльності банків; здійснити моделювання процесів ранньої діагностики банкрутства банків; привести та обґрунтувати рекомендації щодо запобігання банкрутства банків.

За результатами дослідження виділено фактори, які призвели до банкрутства українських банків за останні 3 роки і, відповідно, економічні показники, які їх характеризують; побудована модель ранньої діагностики банкрутства банків на основі отриманих результатів.

Одержані результати можуть бути використані як на рівні державного регулювання діяльності банків Національним банком України, так і вищим менеджментом банків для прогнозування і попередження погіршення фінансового стану і втрати платоспроможності.

Рік виконання дипломної роботи 2016.

Рік захисту роботи 2017.

Ключові слова: банкрутство банків, валютний ризик, процентний ризик, ризик втрати ліквідності, кредитний ризик, ринковий ризик, банківська криза, оцінка фінансового стану банку, методи діагностики банкрутства банків, регресійний аналіз.

Дипломна робота містить 118 сторінок, 8 таблиць, 36 рисунків, список літератури з 62 найменувань, 6 додатків.

ABSTRACT

The subject of the theses is methodological approaches to the early diagnosis of bank failures.

The object of research is diagnosis of bankruptcy to prevent the onset of the crisis.

The aim of the thesis is to identify the main factors that led to the bankruptcy of Ukrainian banks for the last 3 years and to work out a model of bank failure prediction based on the results.

The objectives of the theses are to define the essence of bank failures and characterize government regulation of the institution of bankruptcy; to described the risks that lead to bankruptcy as the last stage of the crisis the bank; to identify the scientific and methodological approaches to the bank failure prediction; to analyze the formation of bank resources; to assess risk assets and banks; to analyze the financial results of banks; to work out the bank failure prediction model for Ukrainian banks; to justify recommendations for the prevention of bank failures.

The study highlighted the factors that led to the bankruptcy of Ukrainian banks for the last 3 years and, consequently, economic indicators that characterize them; the model of bank failures early diagnosis was developed.

The results can be used both at the level of state regulation of activities of banks National Bank of Ukraine and the higher management of banks to predict and prevent deterioration of the financial condition and insolvency.

Release year thesis 2016.

Defense year of 2017.

Keywords: bankruptcy of banks, currency risk, interest rate risk, liquidity risk, credit risk, market risk, the banking crisis, financial condition assessment, diagnostic methods of bank failures, regression analysis.

Thesis contains pages 118, 8 tables, 36 figures, references from 62 items, 6 applications.

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. СУТНІСТЬ БАНКРУТСТВА БАНКІВ ТА АНАЛІЗ МЕТОДІВ ЙОГО ПРОГНОЗУВАННЯ	6
1.1. Визначення сутності банкрутства і державне регулювання інституту банкрутства	6
1.2. Банкрутство як остання стадія кризи банку.....	13
1.3. Науково-методичні підходи до ранньої діагностики банкрутства банків.....	20
Висновки до першого розділу.....	29
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ.....	33
2.1. Аналіз формування ресурсів банками України.....	33
2.2. Оцінка активів як чинника платоспроможності банків України.....	48
2.3. Аналіз фінансових результатів діяльності банків України.....	65
Висновки до другого розділу.....	79
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ПРОЦЕСІВ ОЦІНКИ Й РЕГУЛЮВАННЯ БАНКРУТСТВА БАНКІВ.....	81
3.1. Організація моделювання процесів ранньої діагностики банкрутства банків.....	81
3.2. Обґрунтування рекомендацій щодо запобігання банкрутства банків.....	90
Висновки до третього розділу.....	98
ВИСНОВКИ.....	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	111
ДОДАТКИ.....	119

ВСТУП

Актуальність теми дипломної роботи. Стабільна та ефективна робота банківської системи є одним із вагомих чинників сталого розвитку економіки, що забезпечує раціональний розподіл та рух фінансових ресурсів в країні. Стійкість системи в цілому залежить від фінансового стану її окремих учасників. В останні роки негативний вплив світової фінансової кризи призвів до погіршення фінансового стану банківських установ; зокрема, в Україні вплив зовнішніх та внутрішніх факторів спричинив скорочення кількості банків у період 2014-2016 рр. більше, ніж на 40%. Виходячи з того, що банківська система відіграє стратегічну роль у розвитку національної економіки, банкрутство будь-якого банку має негативні наслідки для широкого кола суб'єктів і може призвести до депресивних процесів у всій економіці. Зазначене актуалізує необхідність дослідження існуючих моделей прогнозування банкрутства банків та побудови нових, більш ефективних моделей, що враховують реалії української економіки. Варто зазначити, що регулюючі органи мають особливу зацікавленість в удосконаленні методів раннього попередження погіршення фінансового стану банків з низки причин. По-перше, це дозволить мінімізувати витрати на підтримку банку за рахунок раннього виявлення проблемного стану та своєчасного втручання; по-друге, прогнозні моделі дозволяють краще зрозуміти причини погіршення фінансового стану та забезпечити найбільш раціональний розподіл банківських ресурсів; та, по-третє, застосування методик завчасного прогнозування фінансового стану сприятиме покращанню організації інспекційних перевірок банків шляхом виявлення тих, які вимагають першочергової перевірки на місці.

Ступінь дослідження теми в економічній літературі. На сьогоднішній день у світі накопичена значна теоретична база і практичний досвід щодо прогнозування погіршення фінансового стану банків та діагностики їх банкрутства. Проблемі банкрутства банків присвячено багато праць іноземних

та вітчизняних вчених, проте є аспекти, які потребують доопрацювання. Зокрема, в загальному доступі немає інформації про існування загальної методики і моделі діагностики банкрутства українських банків. Потребують доопрацювання та систематизації інструментарій прогнозування настання стану неплатоспроможності банків.

Наукова новизна. Розроблено та реалізовано науково-методичні засади моделювання ранньої діагностики банків України. Модель, на відміну від існуючих, враховує специфіку банківського ринку України на сучасному етапі розвитку.

Мета дослідження — виявлення основних факторів, що призвели до банкрутства українських банків за останні 3 роки, та побудова моделі ранньої діагностики банкрутства банків на основі отриманих результатів.

Завдання дослідження:

- розкрити сутність банкрутства банків та охарактеризувати державне регулювання інституту банкрутства;
- охарактеризувати банківські ризики, що призводять до банкрутства як останньої стадії кризи банку;
- описати науково-методичні підходи до ранньої діагностики банкрутства банків;
- здійснити аналіз формування ресурсів банками;
- здійснити оцінку активів та ризиків банків;
- проаналізувати фінансові результати діяльності банків;
- здійснити моделювання процесів ранньої діагностики банкрутства банків;
- привести та обґрунтувати рекомендації щодо запобігання банкрутства банків

Об'єктом дослідження є процес діагностики банкрутства з метою попередження настання кризових явищ.

Предметом дослідження є методичні підходи до ранньої діагностики банкрутства банків.

Методологічною базою дослідження є методи емпіричного дослідження (порівняння), наукові методи теоретичного дослідження (формалізація), загальноекономічні методи (аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення, дедукція та індукція, моделювання та прогнозування економічних процесів).

Джерела інформації. Інформаційною базою дослідження послужили результати праці зарубіжних учених (Е. Альтмана, І. Балабанова, У. Бівера, Б. Ердогана, Р. Ліса, Д. Пековського, Р. Сайфуліна, А. Смольського, Г. Спрінгейта, Є. Тренєнкова, А. Шеремета та ін.) та вітчизняних учених, (О. В. Васюренка, С. М. Козьменка, А. А. Мещерякова, В. І. Міщенко, А. М. Мороза, А. О. Єпіфанова, М. І. Савлука, І. В. Сала, С. О. Смирнова та ін.), законодавчо-нормативні акти України, дані фінансової звітності банків.

Практичне значення отриманих результатів: виділено основні фактори, що вплинули на погіршення фінансового стану банків та їх банкрутство за останні 3 роки, розроблено модель діагностики банкрутства банків на 1 і 2 квартали вперед, запропоновано ряд рекомендацій щодо мінімізації ризиків банківської діяльності.

Публікація результатів дослідження була здійснена в електронному науковому фаховому виданні «Глобальні та національні проблеми економіки» в Миколаївському національному університеті імені В.О.Сухомлинського.

Використаний пакет програм на ЕОМ. Для побудови таблиць і діаграм використано відповідні функції MS Excel. Для вирішення задачі регресійного аналізу та побудови моделі прогнозування банкрутства банків в MS Excel використали інструмент «Регресія» з меню Сервісу «Пакет аналізу».

ВИСНОВКИ

Досвід існування банківської системи України показав, що з кожним роком все більша кількість банків зазнають негативного впливу фінансової кризи, наслідком чого є хвиля ліквідацій та банкрутств банківських установ. Банкрутство банків несе негативні наслідки не тільки власникам бізнесу та клієнтам, але може призвести до ланцюгової реакції всієї економічної системи. Масові банкрутства банків також підривають довіру населення до банківської системи. У зв'язку з цим ще більшого значення набуває контроль за фінансовою стійкістю банків, ефективна робота системи ризик-менеджменту та прогнозування фінансового стану банків з метою попередження настання стану неплатоспроможності. Завчасне виявлення негативних тенденцій погіршення фінансового стану банків дає змогу Національному банку України та керівництву банків прийняти адекватні управлінські рішення для запобігання банкрутства.

Досліджуючи праці різних авторів, ми дійшли висновку, що не існує єдиної точки зору щодо сутності банкрутства. Це зумовлено складністю цього явища, широким спектром причин, що впливають на його виникнення та негативних наслідків, а також від вибору аспекту, через який характеризують сутність цього поняття. Адже його можна охарактеризувати з різних сторін - юридичної, управлінської, організаційної, фінансової тощо.

У нормативно-правовій базі України відсутнє визначення поняття «банкрутство банків», воно ототожнюється з неплатоспроможністю. Встановлено конкретні значення економічних показників, що свідкують про настання неплатоспроможності банку. Нами було проаналізовано і порівняно визначення терміну «банкрутство» в науковій літературі. Якщо об'єднати різні точки зору, то загалом банкрутство суб'єкта підприємницької діяльності визначають як незадовільний фінансовий стан, при якому суб'єкт не може виконати в обумовлений термін взяті на себе зобов'язання перед кредиторами

та іншими контрагентами. Терміни, що вживаються у зарубіжній літературі містить такі ж характеристики.

До нормативно-правової бази, що стосується банкрутства банків, відносяться такі законодавчі акти: Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон України «Про Національний банк України», Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», Рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб «Про затвердження Положення про виведення неплатоспроможного банку з ринку», Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом», Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства, Господарський кодекс України та інші нормативні акти.

Банкрутство є останньою стадією кризи банку, чому передують прояви певних чинників. Ці чинники є реалізованими банківськими ризиками.

Ризик банківської діяльності — ймовірність того, що події, очікувані або неочікувані, можуть мати негативний вплив на капітал та/або надходження банку. Ризики банківської діяльності поділяють на екзо- та ендогенні. Екзогенні (зовнішні) залежить від динаміки зовнішнього середовища відносно банку. Їх класифікують на економічні, політичні, соціальні та правові. Ендогенні (внутрішні) безпосередньо пов'язані з діяльністю конкретного банку. Порівняно з зовнішніми, вони легше піддаються ідентифікації та оцінці. До внутрішніх ризиків відносять наступні: кредитний ризик, ризик втрати ліквідності, ризик зміни процентної ставки, ринковий ризик, валютний ризик, операційно-технологічний, ризик погіршення репутації, стратегічний ризик, документарний ризик, юридичний ризик, ризик впровадження нових банківських продуктів, недостатній рівень кваліфікації керівників та персоналу, ризик зловживань, недосконала політика ціноутворення банківських продуктів та послуг, неефективний ризик-менеджмент, нераціональне збільшення мережі філій банку, зменшення клієнтської бази, втрата джерела дешевих ресурсів, несприятливі зміни в структурі активів та пасивів банку.

Після ідентифікації ризиків банківської діяльності наступним етапом є здійснення їх кількісної оцінки. Розрахунок відповідних показників дає змогу оцінити імовірність виникнення факторів ризику, певних подій чи ситуацій, здатних негативно вплинути на розвиток об'єкту і досягнення запланованих результатів.

Методи, які використовують для прогнозування банкрутства, поділяють на статистичні, аналітичні, метод експертних оцінок. Найбільш відомими методиками діагностики банкрутства являються такі: дво- і п'ятифакторні моделі Альтмана, дискримінантна модель Ліса, тест Таффлера, коефіцієнт Бівера, показник діагностики платоспроможності Ж.Конана й М.Гольдера, модель Г.Спрінгейта, дискримінантна модель О.Терещенка, модель Р.Сайфулліна — Г.Кадикова, О.Зайцевої тощо. Модель прогнозування банкрутства для банків уперше було розроблено Мейером та Піфером (1970). Подальшого розвитку моделювання набуло в працях Мартіна (1977) та Хартвека (1977), які оцінювали вплив окремих фінансових показників на ймовірність реалізації такої події як банкрутство банку. До найбільш детальних сучасних досліджень, які б стосувалися європейських банків, варто віднести роботу авторів Бетз, Опріка, Пелтонена та Сарліна (2013).

Однак розглянуті методики прогнозування банкрутства зарубіжних авторів мають ряд суттєвих обмежень щодо їх використання в банківській системі України, а саме:

- вони побудовані з використанням вагомих коефіцієнтів, що розраховані на основі статистичних даних інших країн, тому не відповідають реаліям української економіки;
- деякі з цих методик були розроблені давно, тому обрані в них показники сьогодні можуть бути незначущими;
- статистичні моделі не оцінюють вплив факторів на зміну рівня фінансової стійкості;
- за результатами використання моделей не можна отримати інформацію можливого подальшого розвитку банку.

У зв'язку з цим бачимо необхідність у розробці загальнонаціональної методики діагностики банкрутства банків, яку б застосовували державні органи банківського нагляду та керівництво банків. Це забезпечить порівнянність результатів для різних банків, зменшить вплив суб'єктивних чинників. Ц той же час кожен банк повинен розробити власну модель прогнозування ймовірності банкрутства для вчасного реагування на зміни та здійснення ефективних превентивних заходів. Аналіз стану банку на основі цих методик повинен бути регулярним і враховувати вплив усіх чинників. На основі результатів перевірки менеджмент банку має здійснити комплекс заходів запобігання погіршення стану та виходу на траєкторію стабільного розвитку установи.

З метою виділення основних факторів, що вплинули на банкрутство банків в Україні за 2014-2016рр. було здійснено необхідні розрахунки. Базою аналізу є дані фінансової звітності 184 банків. 100 з них були платоспроможними станом на 01.10.2016, 84 банків — стали неплатоспроможними впродовж 01.01.2014-01.10.2016. Значення показників неплатоспроможних банків були розраховані на дату за 1 і 2 квартали до банкрутства. Для банків було розраховано 18 економічних показників. У результаті аналізу було виділено показники, що є значущими при прогнозуванні втрати платоспроможності банками, а саме:

- частка власного капіталу в активах банку;
- частка міжбанківських кредитів у зобов'язаннях банку;
- коефіцієнт працездатності активів;
- частка високоліквідних активів;
- норматив ліквідності Н4;
- валютна позиція банку (у наших розрахунках використано спрощений варіант показника, що обґрунтовано в п.2.2);
- прибутковість власного капіталу банку;
- чиста процентна маржа;
- спред.

Зазначені показники були використані при моделюванні діагностики банкрутства банків. Метою побудови моделі є пошук показників, які можуть сигналізувати про погіршення фінансового стану банку за 1 і 2 квартали до банкрутства.

Для побудови моделі ранньої діагностики банкрутства банків було використано метод регресійного аналізу.

В якості результативного показника Y ввели штучну змінну, яка для платоспроможних банків становить 1,00 для неплатоспроможних банків — 0,00. Для деяких показників були введені обґрунтовані обмеження.

Для досягнення мети роботи було побудовано 2 моделі. Спочатку побудували модель з показниками для платоспроможних банків станом на 01.10.2016, для неплатоспроможних — за 2 квартали до банкрутства. У наступній моделі для неплатоспроможних банків дані було взято станом за 1 квартал до їхнього банкрутства.

В ході роботи було побудовано 4 варіанти моделі, що визначає значимі показники діагностики банкрутства за 2 квартали до його настання, шляхом поступового виключення не значимих факторів за критерієм Стюдента. Ми дійшли до висновку, що при діагностиці настання неплатоспроможного стану банку на 2 квартали вперед значущими показниками є спрощена валютна позиція і чиста процентна маржа. Значення t -статистики фактора «частка міжбанківських кредитів» було дуже близьке до критичного, тому цей фактор можна брати до уваги як допоміжний. Невисоке значення множинного R (0,35) і R^2 (0,12) в останньому варіанті моделі свідчить про те, що не в багатьох банках за 2 квартали до банкрутства вже простежувалось явне погіршення значень економічних показників і за такий, відносно тривалий, період важко виявити тенденцію до настання неплатоспроможності банку.

На наступному етапі побудовано регресійну модель залежності настання банкрутства банків від погіршення значень економічних показників, станом за 1

квартал до банкрутства банків. Для платоспроможних банків значення показників взято станом на 01.10.2016.

Було побудовано 2 варіанти моделі. В останньому варіанті моделі множинний R складає 0,51. Тому кореляційний зв'язок є помірним. R^2 дорівнює 0,26. За критерієм Фішера рівняння є надійним.

Для прогнозування погіршення фінансового стану банку на 1 квартал вперед впливовими обрано такі показники: частка власного капіталу, частка міжбанківських кредитів у зобов'язаннях, валютна позиція, прибутковість капіталу, чиста процентна маржа.

У зв'язку з тим, що для аналізу та при моделюванні було враховано значну кількість і, відповідно, показників, які впливають на фінансовий стан банків, можна зробити висновок, що невелике значення коефіцієнту детермінації R^2 пояснюється значним впливом зовнішніх макроекономічних факторів, у тому числі політичних, на банкрутство українських банків за останні 3 роки. З огляду на це використання тільки економічних показників, що характеризують внутрішній стан банку, при ранній діагностиці банкрутства банків є недостатнім. Важливим є врахування загальноекономічного стану країни, внутрішньої інформації про реальний стан банку, структури власності банків та зв'язок осіб, пов'язаних з банком, з політичними подіями та силами. Ще одним фактором, що спотворює результати аналізу, є можлива недостовірність інформації щодо фінансового стану банків, яку оприлюднюють власники та подають у звітності в НБУ.

Для мінімізації імовірності настання банкрутства було запропоновано ряд рекомендацій.

Описані методи хеджування ризиків, до яких належать такі: форвардний контракт, ф'ючерсні угоди, опціони, свопи. Зроблено акцент на важливості співставлення витрат та вигод від страхування ризиків.

Основною зниження валютного ризику є максимальне наближення відкритої валютної позиції до нуля. Для зменшення трансляційного валютного ризику можна використовувати такі методи: реструктуризація заборгованості,

самострахування, метод випередження або відставання, структурне балансування. Для запобігання негативного впливу змін валютного курсу в інших країнах, на нашу думку, доцільно впроваджувати нормативи чи ліміти, які будуть обмежувати частку операцій з кожною країною, опираючись на ступінь її ризику.

Методи управління процентним ризиком охоплюють операції з хеджування цього виду ризику та структурне балансування. До методів структурного балансування для оцінки цього виду ризику належать геп-аналіз та аналіз показників дюрації.

На наш погляд, дуже важливим моментом при оцінці та управлінні процентним ризиком є врахування не тільки прямої дії цього фактора, але і можливості впливати на активізацію інших, пов'язаних з цим, ризиків. Непрямий вплив характеризується можливістю переростання у кредитний ризик внаслідок погіршення фінансового стану боржників. Необхідним є оцінка впливу зміни ставок і спреда на кредито- і платоспроможність позичальників, оскільки існує ризик погіршення якості кредитного портфелю банків.

Важливим чинником зберігання фінансової стійкості банків є дотримання нормативів достатності капіталу.

У разі наявності високої питомої ваги міжбанківських кредитів у зобов'язаннях значної частини банків існує ризик формування фінансової піраміди і внаслідок погіршення фінансового стану декількох банків може ефектом доміно може бути спровокований ланцюг неплатежів банків. Тому, на нашу думку, необхідним є не тільки внутрішній контроль за значенням цього показника, а й лімітування його Національним банком України.

При розробці і здійсненні політики залучення ресурсів рекомендуємо оцінювати співвідношення «керованість ресурсів/процентні витрати» і обрати оптимальний варіант. При управлінні ризиком втрати ліквідності необхідно паралельно оцінювати ризик недоотримання прибутку.

До превентивних заходів для зменшення кредитного ризику віднесемо формування адекватної, прозорої системи оцінки кредито- і платоспроможності спроможності потенційних позичальників.

З метою зниження ризиків, пов'язаних з людським фактором важливо регулярно вдосконалювати систему управління персоналом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Капустін В.В. Банкрутство: генезис, сутність і поняття в умовах сьогодення / В.В. Капустін // Порівняльно-аналітичне право. — № 3,2. — 2013.— [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.pap.in.ua/3-2_2013/4/Kapustin%20V.V..pdf.
2. Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом [Електронний ресурс] : закон України, затверджений Верховною Радою України від 14.05.1992 № 2343-XII. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. — <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12>.
3. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 №2121 — III. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. — <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Методичні рекомендації щодо застосування комерційними банками Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [Електронний ресурс]: рекомендації, затверджені Правлінням Національного банку України 21.07.1994 № 23012/105. — Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v_105500-94. — Вся база «Загальне законодавство».
5. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] : закон України, затверджений Верховною Радою України від 16.01.2003 № 436-IV. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. — <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
6. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посіб./Терещенко О.О. — К.: КНЕУ. — 2000. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua/content/view/664/83>.
7. Третяк О. Про проблему банкрутства підприємств/ Третяк О. // Економіка України. — 2000. — № 2. — С. 46-50.

8. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб./ О.Я. Базилінська. — К.: ЦУЛ, 2009. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/106-finansovij-analiz-teoriya-ta-praktika-navchalnij-posibnik-bazilinska-o-ya.html>.

9. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. Серия «Библиотека финансового менеджера». Вып. 3 /Бланк И.А. - К.: Ника-Центр. — 1999. — 512с.

10. Андрущак Є.М. Удосконалення інституту банкрутства/ Андрущак Є.М.// Фінанси України. — 2001. - № 9. — С. 29-37.

11. Старцев О.В. Підприємницьке право: навч. посіб. / За ред. О.В. Старцева. — К.: Істина, 2006. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/PP>.

12. Шеремет А.Д. Финансы предприятий: ученик/ Шеремет А.Д., Сайфулін Р.С. — М.: ИНФРА-М. — 1999. — 343с.

13. Пепа, Т.В. Управління фінансовою санацією підприємств: навч. посіб./ Т.В. Пепа, В.О. Федорова, А.Б. Кондрашихін, О.В. Андрєєва. — К.: Центр учбової літератури, 2008. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/394012>.

14. Bankruptcy [Electronic resource]. — Access: <http://www.investopedia.com/terms/b/bankruptcy.asp>.

15. Insolvency [Electronic resource]. — Access: <http://www.investopedia.com/terms/i/insolvency.asp>.

16. Money and banking [Electronic resource]. — Access: <https://quizlet.com/72350581/ch-11-money-and-banking-flash-cards>.

17. Фінанси підприємств: теоретично-практичний посібник / [В.П. Шило, С.Б. Ільїна, С.С. Доровська, Барабанова В.В.]; за ред. Київ: ВД «Професіонал», 2006. — ISBN 966-370-029-7. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://pidruchniki.com/20000117/finansi/finansi_pidpriyemstv.

18. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]: закон України, затверджений Верховною Радою України від

23.02.2012 № 4452-VI. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. — <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>.

19. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [Електронний ресурс]: вказівки, затверджені постановою Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0104500-04>. — Вся база «Загальне законодавство».

20. Фінансовий менеджмент у банку Примостка Л.О. Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://buklib.net/books/21908>.

21. Жердецька Л.В. Обґрунтування чинників кредитного ризику банківської системи України/ Л.В. Жердецька // Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2014.-Випуск 6. — С. 221-224.

22. Мусієць Т. В. Управління фінансовими ризиками як частина системи стратегічного планування банку / Т. В. Мусієць, Д.С. Мельник // Інвестиції: практика та досвід. — 2012. — №10 — С.52-57.

23. Банківський менеджмент: навч. пос./ Кириченко О.А., Гіленко І.В., Сиротян С.В. — К.: Знання-Прес, 2002. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-book-85.html>.

24. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс]: рекомендації, затверджені постановою Правління Національного банку України від 02.08.2004 № 361. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>. — Вся база «Загальне законодавство».

25. Тимків А. Теоретичні засади планування ризику в банківській діяльності / Андрій Тимків// Економічний аналіз : зб. наук. праць Терноп. нац. екон. ун-ту. — Тернопіль, 2013. — Вип. 12, ч. 2. — С. 93—97.

26.

27. Управління банківськими ризиками: навч. пос. / [Л.О. Примостка, М.П. Чуб, Г.П. Карчева та ін.; за ред. Л.О. Примостки] — К.: КНЕУ, 2007. — [Електроний ресурс] — Режим доступу:<http://www.twirpx.com/file/1392904>.

28. Жердецька Л.В. Теоретико-методичні засади організації процесів фінансового управління в банку/ Л.В.Жердецька// Науковий вісник. ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. — 2013. - № 27 (206). — С. 59-69.

29. Грабовецький Б.Є. Економічний аналіз: Навчальний посібник. — К.: Центр учбової літератури, 2009. — [Електроний ресурс] — Режим доступу: http://pidruchniki.com/1584072013120/ekonomika/ekonomichniy_analiz.

30. Трошина О.В. Використання дискримінантних моделей для прогнозування банкрутства підприємств // Економічні науки. — №10 [Електроний ресурс] — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_APSN_2010/Economics/67937.doc.htm.

31. Анализ финансового состояния предприятия // Прогнозирование вероятности банкротства на основе модели Таффлера и Тишоу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://afdanalyse.ru/publ/finansovyj_analiz/1/bankrot_tafler/13-1-0-37.

32. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посіб. — 3-тє вид., випр. і доп. — К. Знання, 2007. — [Електроний ресурс] — Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/123-ekonomchniy-analz-dyalnost-pdprimstva-savitska-gv.html>.

33. Євченко Т.І. Методологічні аспекти прогнозування імовірності банкрутства банківських установ/ Т.І.Євченко// Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. — 2014. — № 9. [Електроний ресурс] — Режим доступу: <http://www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/pdf>.

34. Richard S. Barr, Lawrence M. Seiford, Thomas F. Siems. Forecasting Bank Failure: A Non-Parametric Frontier Estimation Approach. [Electronic resource]. — Access: <https://www.cambridge.org/core/journals/forecasting-bank-failure-a-non-parametric-frontier-estimation>.

35. A. Demirguc-Kunt, E. Detragiache, P. Gupta. Inside the crisis: An empirical analysis of banking systems in distress//Journal of International Money and Finance. — 25/2006— P. 702—718.

36. Yulia Demyanyk, Iftekhar Hasan. Financial crises and bank failures:a review of prediction methods // Bank of Finland Research Discussion Papers. — 35/ 2009 — 37 p.

37. D. Wheelock, P. Wilson, Why do banks disappear? The determinants of U.S. bank failures and acquisitions // The Review of Economics and Statistics. — oi 82\ - 2000. — P. 127—138.

38. Frank Betz, Silviu Oprică, Tuomas A. Peltonen and Peter Sarlin. Prediction Distress in European Banks // Working Paper Series. — N 1597 / October 2013. — 35p.

39. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М.Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А.М. Герасимовича. — К.: КНЕУ, 2004. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/288/54/1/0>.

40. Дані фінансової звітності банків України. [Електронний ресурс].— Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080.

41. Кредит і банківська справа: Підручник. Затверджено МОН / Вовчак О.Д., Руцишин Н.М. — К., 2008. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу:http://znannia.com.ua/product/kredit_i_bankivs4ka_sprava_pidruchnik1_zatverdzhemo_mon_2_vovchak_o1d16_rushishin_n1m1__k16_20081__564_s16_tv1_pal16_8st1_5_pr191.

42. Міщенко, В.І. Банківські операції: Підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав 'янська, О.Г. Коренєва. — 2-е вид., переробл. і доп. — К. : Знання, 2007. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://znannia.com.ua/product/bankivs4ki_operacii_pidruchnik1__215ge_vid16_perrob1_i_dop1_rekomendovano_mon_2_mishenko_v1i16_slavyans4ka_n1g1__k16_20071__796_s16_tv1_pal16_8st1_6_pr191.

43. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Купалова Г.І. — К., 2008. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/188-teorya-ekonomchnogo-analzu-kupalova-g.html>.

44. Про порядок та умови торгівлі іноземною валютою [Електронний ресурс]: положення, затверджене постановою Правління Національного банку України від 10.08.2005 № 281. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0950-05>. — Вся база «Загальне законодавство».

45. Жердецька Л.В. Оцінка стратегій управління активами та пасивами системних банків в Україні/ Л.В. Жердецька// Науковий вісник Херсонського державного університету. — 2016. -№ 21 (1). — С. 148-152.

46. Шварц О.В. Інтегроване управління активами і пасивами як філософія управління сучасним банком / Шварц О.В / Електронний науковий збірник: Вісник КЕФ КНЕУ імені Вадима Гетьмана, №1, 2010. — [Електронний ресурс].— Режим доступу:<http://ir.kneu.edu.ua:8080/handle/2010/2731>.

47. Складенко В.В. Банковский менеджмент: учебное пособие / Складенко В.В.- СПб: Издательство СпбГУЭФ, 2009 — 108с. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/279605>.

48. Жердецька Л.В. Банківські кризи: теорія, аналіз та регулювання/ Л.В. Жердецька// Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. наук. праць — № 42. — 2015. — С. 90-99.

49. Постирнак, І.С. Розвиток моделей прогнозування банкрутства банків/ І.С. Постирнак, Л.В. Жердецька// Глобальні та національні проблеми економіки. — 2016. — № 14. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-14-2016>.

50. Постирнак І.С. Проблеми кредитування реального сектору економіки банківськими установами України// Кафедральний збірник наукових статей. — 2014.

51. Постирнак І.С. Сучасний стан ринку цінних паперів в Україні та перспективи його розвитку// Збірник наукових праць студентів кредитно-економічного факультету. — 2014.

52. Жердецька Л.В. Науково-методичні засади міждисциплінарного кейсу «Обґрунтування антикризових заходів в умовах негативного впливу системних ризиків»/ Л.В. Жердецька// Збірник тез доповідей за матеріалами конференції "Модернізація змісту вищої економічної освіти: проблеми та перспективи". - Одеса: ОНЕУ. - 2016. - С. 117-119

53. Жердецька Л.В. Трансформація підходів до оцінки й регулювання ризику ліквідності банків/ Л.В. Жердецька// Східна Європа: економіка, бізнес та управління. - 2016. - № 3.

54. Мороз А.М. Банківські операції: Навчальний посібник / За ред. Мороз А.М — К:КНЕУ. — 2002. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://fingal.com.ua/content/view/153/83>.

55. Рябініна Л.М. Банківські операції: Навчальний посібник / Рябініна Л.М., Няньчук Н.Ю., Ухлічева Л.І. — Одеса: ОНЕУ. — 2011. . — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/897565>.

56. Епафінов А.О. Операції комерційних банків: Навчальний посібник / Епафінов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В — Суми: Університетська книга , 2007. — 288с.

57. Порохня В.М. Стратегічне управління: Навчальний посібник / Порохня В.М., Безземельна Т.О., Кравченко Т.А — Київ: Центр учбової літератури, 2012. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://westudents.com.ua/knigi/331-strategchne-upravlnnya-porohnya-vm.html>.

58. Буряк А.В. Особливості визначення ефективної діяльності банку/ А.В. Буряк // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. Частина II, №1 (8), — Харків, 2010. — С. 41-46.

59. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: Навчальний посібник— К.: Центр учбової літератури, 2007. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/605996>.

60. Попова І.В. Валютні ризики в контексті сучасних реалій / І.В. Попова, М.І. Нікель // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. — 2012. — Вип. 9(4). — С. 312—321.

61. Дзюблюк О.В. Фінансова стійкість банків як основна ефективного функціонування кредитної системи: Монографія / Дзюблюк О.В., Михайлюк Р.В. — Т: ТНЕУ. — 2009. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/525/1/finansova_stiyk_bankiv_dzublyck.pdf.

62. Конопатська Л.В. Роль системи управління процентним ризиком у стабільному функціонуванні банку / Л.В. Конопатська, О.В. Шварц // Фінанси, облік і аудит. — 2011. №18. — С.94-101.

63. Криклій О.А., Маслак Н.Г., Пожар О.М. Банківський менеджмент: питання теорії та практики: Монографія / Криклій О.А., Маслак Н.Г., Пожар О.М – С: ДНВЗ «УАБС НБУ», 2011. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://lib.uabs.edu.ua/library/Books_academy/1021_2011.pdf